

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ ΚΡΑΤΟΥΣ - ΠΟΛΙΤΩΝ

ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ

Φορολογία ακινήτων

Φορολογία εισοδήματος

Μεταβίβαση οχήματος αναπήρων

Ενημέρωση του Μητρώου των ΔΟΥ

Τήρηση ουσιώδους τύπου
ενδικοφανούς προσφυγής

ΕΙΣΠΡΑΞΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΣΟΔΩΝ

Κατασχέσεις

Είσπραξη χρηματικού ποσού οίκοθεν

Πρόστιμα

Δημοτικά τέλη

Ανταποδοτικά τέλη

Οφειλές από χρήση υπηρεσιών
δημόσιων επιχειρήσεων

ΟΦΕΙΛΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ

Αποζημίωση λόγω απώλειας αποσκευής

Καθυστέρηση παραλαβής προμήθειας

Βελτίωση της διαδικασίας έκδοσης
ηλεκτρονικού παραβόλου

Από τις αναφορές που δέχτηκε ο Συνήγορος κατά το 2015 στον τομέα των οικονομικών συναλλαγών κράτους – πολιτών, ξεχώρισαν τα ζητήματα φορολόγησης της κατοχής ακίνητης περιουσίας, σε συνδυασμό με προβλήματα που ανακύπτουν κατά τη φορολόγηση εισοδήματος αλλά και την είσπραξη δημόσιων εσόδων για λογαριασμό τρίτων ή τη λήψη μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης. Αδυναμίες εντοπίστηκαν και στα θέματα φοροαπαλλαγών ατόμων με αναπηρία. Παράλληλα, αναδείχθηκε η αδυναμία διασύνδεσης των τμημάτων των ΔΟΥ και ιδιαίτερα ενημέρωσης του μητρώου αυτών. Επιπλέον, την ίδια στιγμή που οι πολίτες αγωνίζονται να αντεπεξέλθουν στις φορολογικές τους υποχρεώσεις, παραμένουν ανενεργές διατάξεις που προβλέπουν εναλλακτικούς, πέραν της καταβολής χρημάτων, τρόπους εξόφλησης φόρου, κατάσχονται ποσά που εμπίπτουν στο ακατάσχετο, ενώ καθυστερεί η απόδοση στο Δημόσιο κατασχεθέντων χρημάτων στα χέρια πιστωτικών ιδρυμάτων. Μολονότι τα τελευταία έτη επιδιώκεται η απλοποίηση των διαδικασιών και η διαλειτουργικότητα των υπηρεσιών, εξακολουθεί να ζητείται από τους φορολογούμενους η κατάθεση δικαιολογητικών ήδη υποβληθέντων και συνεχίζουν να σημειώνονται αξιοσημείωτες καθυστερήσεις στην επιστροφή αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών ή σε εκ νέου αναζήτηση ήδη καταβληθέντων.

Συνεχίζονται, τέλος, περιστατικά κακοδιοίκησης και ενδημικής παρερμηνείας διατάξεων από υπηρεσίες αρμόδιες για την είσπραξη προστίμων και τελών. Το φαινόμενο αυτό έχει οξυνθεί κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης, καθώς οι δήμοι και άλλοι φορείς, αν όχι και ολόκληρο το Δημόσιο ως σύνολο, αντιμετωπίζουν την εφαρμογή αμιγώς εισπρακτικής λογικής ως έσχατο καταφύγιο για την ταμειακή τους επιβίωση.

ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ

Φορολογία ακινήτων

Το ύψος και ο τρόπος φορολόγησης της ακίνητης περιουσίας απασχόλησε ιδιαίτερα τους πολίτες, όπως φάνηκε από την πληθώρα των σχετικών αναφορών που κατατέθηκαν στον Συνήγορο.

Ενιαίο Τέλος Ακινήτων (ΕΤΑΚ)

Αντίκλητος και νόμιμος εκπρόσωπος κατοίκου αλλοδαπής πώλησε κατά τα έτη 2005 και 2006 δύο ακίνητα που ανήκαν σε εκείνον, προσκόμισε δε τα σχετικά συμβόλαια στην αρμόδια ΔΟΥ Κατοίκων Εξωτερικού. Ωστόσο, τα ακίνητα αυτά έκτοτε συνεχίζουν να επιβαρύνονται με τους αντίστοιχους φόρους ακίνητης περιουσίας, οι οποίοι καταλογίζονται στον ανωτέρω φορολογούμενο. Ο Συνήγορος παρενέβη ζητώντας να διαγραφούν οι φόροι, εφόσον τα ακίνητα έχουν πάψει να ανήκουν στον φορολογούμενο ήδη από τα έτη 2005 και 2006. Η πρόταση του Συνηγόρου έγινε δεκτή και διαγράφηκαν όλες οι φορολογικές επιβαρύνσεις που αφορούν τα συγκεκριμένα ακίνητα, τα οποία αποδεδειγμένα δεν βρίσκονται πλέον στην κυριότητα του φορολογούμενου (υπόθεση 199992/2015).

Σε άλλη περίπτωση, κληρονόμοι αποδέχθηκαν την κληρονομία που επήχθη στο πρόσωπό τους. Καθώς, όμως, δεν έλαβαν σχετική ενημέρωση, δεν δήλωσαν τον θάνατο και στο Μητρώο της αρμόδιας ΔΟΥ, με αποτέλεσμα να εκδοθούν εκκαθαριστικά σημειώματα ΕΤΑΚ 2009 και ΦΑΠ των ετών 2010, 2011 και 2012 στο όνομα της θανούσης. Επειδή υπήρχε κίνδυνος να ληφθούν σε βάρος τους αναγκαστικά μέτρα, οι αναφερόμενοι εξόφλησαν τα ΕΤΑΚ 2009 και ΦΑΠ 2010, με ταυτόχρονη υποβολή τροποποιητικών δηλώσεων Ε9 λόγω θανάτου. Επιπλέον, δήλωσαν τον θάνατο της κληρονομούμενης στο Μητρώο της αρμόδιας ΔΟΥ και υπέβαλαν αίτημα διαγραφής των οφειλών που επιβλήθηκαν λανθασμένα στο όνομά της, καθώς ο θάνατός της είχε επέλθει σε χρόνο προγενέστερο της σε βάρος της επιβολής φορολογικών επιβαρύνσεων (υπόθεση 179383/2013).

Κατά τη θέση του Συνηγόρου, η έννοια του φορολογούμενου ταυτίζεται με την έννοια του εν ζωή ατόμου που έχει ικανότητα δικαίου, δηλαδή είναι υποκείμενο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων. Επομένως, η καταλογιστική του φόρου πράξη πρέπει να εκδίδεται στο όνομα του φυσικού προσώπου που βρίσκεται στη ζωή κατά τον χρόνο της έκδοσής της. Για τον λόγο αυτόν, ζήτησε να διαγραφούν οι οφειλές που είχαν επιβληθεί στο όνομα της θανούσης και παράλληλα να διασφαλιστεί ότι τα ίδια ακίνητα δεν υφίσταντο διπλή φορολόγηση με τον ίδιο φόρο. Για πρώτη δηλαδή φορά στο όνομα του αρχικού ιδιοκτήτη και ήδη κληρονομούμενου και για δεύτερη φορά στο όνομα των κληρονόμων του.

Μετά την παρέμβαση του Συνηγόρου, πραγματοποιήθηκαν επανεκκαθαρίσεις για τα έτη 2009, 2010 και 2011, και διαγράφηκε ο φόρος που είχε επιβληθεί στο όνομα της θανούσης με τη μορφή συμψηφισμού αυτών των ποσών προς άλλη οφειλή των κληρονόμων.

Έκτακτο Ειδικό Τέλος Ακινήτων (ΕΕΤΑ)

Μολονότι έχουν ήδη παρέλθει 2 έτη από την επιβολή του, εξακολουθούν να υπάρχουν προβλήματα με το Έκτακτο Ειδικό Τέλος Ακινήτων. Ο Συνήγορος διερεύνησε ικανό αριθμό αναφορών σχετικά με τη βεβαίωση ΕΕΤΑ σε βάρος ενός ιδιοκτήτη από παροχή ρεύματος που ηλεκτροδοτεί περισσότερες από μία αυτοτελείς οριζόντιες ιδιοκτησίες. Για παράδειγμα, ιδιοκτήτης μίας θέσης στάθμευσης επιφάνειας 10 τ.μ. σε υπόγειο χώρο στάθμευσης 15 θέσεων συνολικής επιφάνειας 170 τ.μ. με κοινή παροχή ρεύματος έλαβε ειδοποίηση για ανείσπρακτο ΕΕΤΑ συνολικού ποσού 830 ευρώ για το σύνολο των θέσεων στάθμευσης. Σύμφωνα με την εγκύκλιο που είχε εκδοθεί, οι αρμόδιες ΔΟΥ δεν προέβαιναν σε διαγραφή του βεβαιωθέντος φόρου από το όνομα των αναφερομένων εάν αυτοί δεν προσκόμιζαν όλα τα απαιτούμενα στοιχεία, ήτοι, αποδεικτικά έγγραφα από τα οποία να προκύπτουν ο ΑΦΜ ή τα πλήρη στοιχεία ταυτότητας, καθώς και τα ποσοστά ιδιοκτησίας όλων των άλλων κυρίων ή επικαρπωτών του ακινήτου. Απευθυνόμενος στο Υπουργείο Οικονομικών, ο Συνήγορος επισήμανε, μεταξύ άλλων, ότι,

ενώ με την ατομική διοικητική πράξη καταλογισμού του φόρου εξατομικεύεται από άποψη υποκειμένου και αντικειμένου ο γενικός και απρόσωπος κανόνας δικαίου που θεσπίζει τον φόρο, κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει στη συγκεκριμένη περίπτωση, αντιθέτως μετατοπίζεται στους πολίτες το βάρος απόδοσης των υπόχρεων σε φόρο. Για τον λόγο αυτόν, ζήτησε να ρυθμιστεί εκ νέου η διαδικασία βεβαίωσης και είσπραξης του ΕΕΤΑ στις περιπτώσεις αυτές. Ωστόσο, το Υπουργείο Οικονομικών επικαλέστηκε την ανωτέρω εγκύκλιο και ενέμεινε στο υπάρχον πλαίσιο (ενδεικτικές υποθέσεις 200543, 201014, 201163/2015).

Ενιαίος Φόρος Ιδιοκτησίας Ακινήτων (ΕΝΦΙΑ)

Ο Συνήγορος δέχτηκε αρκετές αναφορές πολιτών σχετικές με τον τρόπο υπολογισμού του ΕΝΦΙΑ, σε συνέχεια των οποίων απέστειλε στο Υπουργείο Οικονομικών και τη Γενική Γραμματεία Δημοσίων Εσόδων (ΓΓΔΕ) παρατηρήσεις και προτάσεις για την τροποποίηση του ΕΝΦΙΑ (βλ. «Νομοθετικές και οργανωτικές προτάσεις»).

Πολίτης υπέβαλε ηλεκτρονική δήλωση για την ακίνητη περιουσία του (έντυπο Ε9), βάσει της οποίας του εστάλη ηλεκτρονικά η πράξη διοικητικού προσδιορισμού φόρου ΕΝΦΙΑ. Ωστόσο, δεν του γνωστοποιήθηκε ποτέ η προβλεπόμενη στο άρθρο 6 Ν. 4223/2013 δήλωση ΕΝΦΙΑ, προκειμένου να την εγκρίνει. Επιπλέον, από την πράξη διοικητικού προσδιορισμού φόρου ΕΝΦΙΑ δεν προκύπτει σαφώς ο τρόπος υπολογισμού της αξίας των ακινήτων και κατά συνέπεια του επιβληθέντος φόρου. Πράγματι, οι πολίτες υποχρεούνται να υποβάλουν δήλωση Ε9, στην οποία δηλώνονται μόνο τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των ακινήτων τους και όχι οι αντίστοιχοι συντελεστές και οι αλγόριθμοι, βάσει των οποίων προκύπτει η τελική αξία του κάθε ακινήτου. Μετά δε το στάδιο της υποβολής της δήλωσης Ε9 δεν υφίσταται άλλο στάδιο οριστικοποίησης εκ μέρους του φορολογουμένου των συντελεστών με βάση τους οποίους προκύπτει η τελική αξία των ακινήτων του. Τέλος, δεν προβλέπεται ενδιάμεσο στάδιο έκφρασης επιφυλάξεων εκ μέρους του φορολογουμένου.

Ο Συνήγορος τόνισε ότι θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ιδιαίτερα το γεγονός ότι μετά την κατάργηση των φοροαπαλλαγών που ίσχυαν παλαιότερα, κατά την επιβολή των φόρων ακίνητης περιουσίας ΕΤΑΚ και ΦΑΠ, οι πολίτες έρχονται πλέον αντιμέτωποι με υπέρογκα, σε σχέση με τις οικονομικές τους δυνατότητες, ποσά ΕΝΦΙΑ. Για τον λόγο αυτόν, είναι επιβεβλημένη η πλήρης ενημέρωσή τους για τη μέθοδο υπολογισμού του φόρου, τους επιμέρους συντελεστές που εφαρμόζονται σε σχέση με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του ακινήτου κ.λπ.

Απευθυνόμενος στις αρμόδιες κεντρικές υπηρεσίες του Υπουργείου Οικονομικών, ο Συνήγορος ζήτησε να ενημερωθεί κατά πόσο είναι δυνατόν να περιληφθεί η τεχνική δυνατότητα ο φορολογούμενος, πριν από την οριστικοποίηση της επιβολής σε βάρος του ΕΝΦΙΑ, να ελέγχει το περιεχόμενο της μηχανογραφικής δήλωσης που σχηματίζεται μετά την εκ μέρους του περιγραφής και δήλωση των ακινήτων του μέσω της δήλωσης Ε9, υποβάλλοντας ενδεχομένως και σχετική επιφύλαξη, εφόσον

το επιθυμεί. Στη διάθεση του Συνηγόρου τέθηκε έγγραφο της Υποδιεύθυνσης Φορολογίας Κεφαλαίου (υπ' αριθμ. Δ13 ΦΜΑΠ 1029860 ΕΞ 2015), βάσει του οποίου ο τρόπος υπολογισμού του κύριου φόρου στηρίζεται σε στοιχεία δημοσιευμένα στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ενώ σε περίπτωση λάθους παρέχεται η δυνατότητα στους φορολογουμένους να τροποποιήσουν τις δηλώσεις τους και σε επόμενο στάδιο να υποβάλουν ενδικοφανή προσφυγή. Επομένως, η πρόβλεψη τεχνικής δυνατότητας παρέμβασης στη δήλωση ΕΝΦΙΑ είναι πολύ πιθανό να αποτελέσει ένα εύχρηστο εργαλείο φοροαποφυγής για τους κακόπιστους φορολογουμένους (υπόθεση 191173/2014).

Εξόφληση οφειλόμενου φόρου κληρονομίας με μεταβίβαση της κυριότητας ακινήτου

Ο Συνήγορος έγινε αποδέκτης αναφορών πολιτών, οι οποίοι αδυνατούσαν να καταβάλουν τον φόρο κληρονομίας για ακίνητα που είχαν κληρονομήσει, γι' αυτό παραχώρησαν την κυριότητά τους στο Δημόσιο. Ωστόσο, λόγω αλλαγής του νομοθετικού πλαισίου και μη έκδοσης της ΥΑ που απαιτείται για τη θεσμοθέτηση της σχετικής διαδικασίας παραχώρησης, οι αιτήσεις τους δεν τυχαίνουν επεξεργασίας, με συνέπεια να επιβαρύνονται με προσαυξήσεις και λοιπές επιπτώσεις, ενώ παράλληλα αδυνατούν να εκμεταλλευτούν τα ακίνητα. Απευθυνόμενος στο Υπουργείο Οικονομικών, ο Συνήγορος ζήτησε να επισπευσθεί η διαδικασία έκδοσης της ΥΑ, και μέχρι την έκδοσή της να αναστέλλονται οι δυσμενείς συνέπειες που υφίστανται οι πολίτες εξαιτίας της οφειλής. Έλαβε, ωστόσο, την απάντηση ότι δεν είναι δυνατόν να παύσουν οι προσαυξήσεις όσο οφείλεται ακόμη ο φόρος κληρονομίας και για τον λόγο αυτόν απευθύνθηκε στους αρμόδιους για την έκδοση της ΥΑ υπουργούς, χωρίς μέχρι στιγμής να έχει λάβει ανταπόκριση επί του θέματος (υποθέσεις 193877, 194832/2014).

Φορολογία εισοδήματος

Έκπτωση ασφαλιστικών εισφορών μισθωτών χωρίς βιβλία και στοιχεία

Δικηγόρος σε αναστολή απευθύνθηκε στον Συνήγορο καταγγέλλοντας το γεγονός ότι, μετά την κατάργηση του σχετικού κωδικού, δεν ήταν δυνατή η έκπτωση των ασφαλιστικών εισφορών που είχε καταβάλει στον κύριο ασφαλιστικό της φορέα. Κατά το προϊσχύον νομοθετικό καθεστώς, επιβαλλόταν η έκπτωση – αφαίρεση των καταβαλλόμενων ετήσιων υποχρεωτικών ασφαλιστικών εισφορών των δικηγόρων από το σύνολο των επαγγελματικής φύσης εσόδων τους, ανεξαρτήτως του εάν ήταν έμμισθοι ή ασκούσαν ελεύθερη δικηγορία. Για πρώτη φορά για το οικονομικό έτος 2014, προκειμένου να εκπέσουν οι ασφαλιστικές εισφορές, μεταξύ άλλων, και των δικηγόρων, έπρεπε υποχρεωτικά να καταχωρούνται ως ετήσιες δαπάνες στα φορολογικά τους βιβλία. Η ρύθμιση αυτή δεν λάμβανε υπόψη ειδικές κατηγορίες δικηγόρων, όπως αυτών που, αν και είναι ασφαλισμένοι στο ΕΤΑΑ, εξομοιώνονται και αντιμετωπίζονται φορολογικά ως έμμισθοι, χωρίς να χάνουν τη δικηγορική τους ιδιότητα. Στις περιπτώσεις αυτές δεν υπάρχει νόμιμη υποχρέωση από τον

εργοδότη για κράτηση των ασφαλιστικών εισφορών από τον μισθό τους και επομένως δεν υπάρχει κατ' ουσία καθαρό ποσό αποδοχών. Οι παραπάνω, ωστόσο, δεν είναι σε θέση να αναγράψουν τις εισφορές αυτές στα βιβλία εσόδων – εξόδων γιατί δεν τηρούν πλέον βιβλία και στοιχεία (υπόθεση 187135/2014). Ο Συνήγορος υποστήριξε τη θέση ότι η νέα αυτή ρύθμιση εισάγει ανεπίτρεπτη και άνιση μεταχείριση σε βάρος των μισθωτών δικηγόρων σε σχέση με τους υπόλοιπους μισθωτούς φορολογούμενους πολίτες, των οποίων οι εισφορές εκπίπτουν κανονικά από το εισόδημά τους. Επιπλέον, καθιερώνει διάκριση μεταξύ ατόμων που ασκούν το ίδιο επάγγελμα (δικηγόροι), είναι ασφαλισμένοι στα ίδια ταμεία υπό την ίδια ιδιότητα και πληρώνουν τις ίδιες ή παρόμοιες ασφαλιστικές εισφορές. Πρότεινε δε την επιστροφή στο προηγούμενο νομικό καθεστώς.

Συνεπεία της παρέμβασης του Συνηγόρου, εκδόθηκε η ΠΟΛ 1046/6.2.2015 εγκύκλιος της Υποδιεύθυνσης Άμεσης Φορολογίας, με την οποία έγινε δεκτό ότι οι ασφαλιστικές εισφορές και τα νομίμως καταβληθέντα ποσά σε ασφαλιστικά ταμεία, από τους ίδιους τους φορολογούμενους, εκπίπτουν από το ακαθάριστο εισόδημά τους από μισθωτές υπηρεσίες, προβλέφθηκε δε η δυνατότητα υποβολής τροποποιητικής δήλωσης εκ μέρους των προσώπων που αφορούσε η ρύθμιση αυτή, για την επανεκκαθάριση του οφειλόμενου εκ μέρους τους φόρου.

Φορολόγηση ποσού αποζημίωσης λόγω ηθικής βλάβης

Πολίτης εισέπραξε χρηματικό ποσό από το ΓΕΑ ως αποζημίωση λόγω ηθικής βλάβης, κατ' εφαρμογή δικαστικής απόφασης. Το ΓΕΑ απέστειλε στη ΓΓΠΣ ηλεκτρονικό αρχείο, χαρακτηρίζοντας το ποσό αυτό ως «αποδοχές» αντί για το ορθό «αποζημίωση λόγω ηθικής βλάβης», με αποτέλεσμα ο πολίτης να επιβαρυνθεί με φόρο εισοδήματος. Ο Συνήγορος απευθύνθηκε στο ΓΕΑ τονίζοντας ότι κατά πάγια νομολογία των αρμόδιων δικαστηρίων τόσο η αποζημίωση προς αποκατάσταση υλικής ζημίας όσο και η χρηματική ικανοποίηση προς αποκατάσταση ηθικής βλάβης δεν υπόκεινται σε φόρο, δεδομένου ότι δεν συνιστούν εισόδημα του λαβόντος, αλλά ανόρθωση προξενηθείσας σε αυτόν ζημίας. Για τον λόγο αυτόν, το ποσό έπρεπε να καταχωριστεί σε διαφορετικό κωδικό του Ε1, ώστε να μη φορολογηθεί ως εισόδημα. Με βάση τα παραπάνω ζήτησε από το ΓΕΑ να επανεξετάσει την υπόθεση, ενδεχομένως σε συνεργασία με το Υπουργείο Οικονομικών. Κατόπιν αυτού, το ΓΕΑ διόρθωσε το εσφαλμένο ηλεκτρονικό αρχείο, προσδίδοντας στο εισπραχθέν ποσό τον σωστό χαρακτηρισμό. Επιπλέον, χορήγησε στον πολίτη τα απαραίτητα έγγραφα και τις οδηγίες, προκειμένου να του επιστραφεί ο φόρος που του είχε παρακρατηθεί κατά την εισπραξη του ποσού (υπόθεση 205504/2015).

Μεταβίβαση οχήματος αναπήρων

Πολίτης ζήτησε την παρέμβαση του Συνηγόρου προκειμένου να μην υποχρεωθεί να καταβάλει τέλη κυκλοφορίας προσαυξημένα με πρόστιμο εκπρόθεσμης καταβολής, για ΕΙΧ αυτοκι-

νητο που περιήλθε στην κυριότητά της μετά τον θάνατο του συζύγου της, ο οποίος ήταν δικαιούχος απαλλαγής από τα τέλη κυκλοφορίας λόγω αναπηρίας. Ο εκλιπών είχε υποβάλει εγκαίρως την απαραίτητη βεβαίωση αναπηρίας που του χορηγήθηκε από τα ΚΕΠΑ για την απαλλαγή του αυτοκινήτου του από τα τέλη κυκλοφορίας, χωρίς ωστόσο να γνωρίζει ότι η βεβαίωση δεν είχε συνταχθεί κατά τους τύπους που προέβλεπαν οι νεότερες διατάξεις. Η χορήγηση της απαλλαγής δεν στάθηκε δυνατή, καθώς η ορθή βεβαίωση αναπηρίας εκδόθηκε, τελικά, μετά την παρέλευση της καταληκτικής προθεσμίας υποβολής της, με αποκλειστική υπαιτιότητα των αρμόδιων υπηρεσιών. Ο Συνήγορος επισήμανε στις αρμόδιες υπηρεσίες ότι, σύμφωνα με την αρχή της καλής πίστης, η Διοίκηση δεν δικαιούται να εκμεταλλευθεί μια κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει ένας δικαιούμενος λόγω πλάνης, απάτης ή απειλής, και μάλιστα χωρίς δική του υπαιτιότητα. Στη βάση αυτή, ζήτησε να διαγραφεί το πρόστιμο εκπρόθεσμης καταβολής που βεβαιώθηκε σε βάρος της κληρονόμου, αλλά η πρότασή του δεν έγινε δεκτή από το Υπουργείο Οικονομικών (υπόθεση 201302/2015).

Ενημέρωση του Μητρώου των ΔΟΥ

Διασύνδεση Taxis – Μητρώου ΔΟΥ

Ο Συνήγορος δέχτηκε και κατά τη διάρκεια του 2015 αναφορές, από τη διερεύνηση των οποίων αναδείχθηκε για άλλη μία φορά η ανάγκη διασύνδεσης των στοιχείων του Τμήματος Μητρώου των ΔΟΥ με τις πληροφορίες που τηρούνται σε άλλα υποσυστήματα του Taxis (βλ. *Ετήσια Έκθεση 2014*, σ. 47-48).

Φορολογούμενοι σε κατάσταση χρειάς αδυνατούσαν να υποβάλουν δήλωση φορολογίας εισοδήματος ηλεκτρονικά, διότι δεν είχε καταχωριστεί στο σύστημα η ακριβής χρονολογία του θανάτου του συζύγου, με αποτέλεσμα να εμφανίζονται ως έγγαμοι. Αναγκάστηκαν να προσέλθουν στο Τμήμα Μητρώου της αρμόδιας ΔΟΥ, προκειμένου να υποβάλουν έγγραφα από τα οποία να προκύπτει ο χρόνος θανάτου της/του συζύγου τους, παρά το γεγονός ότι τα είχαν ήδη καταθέσει παλιότερα στο ίδιο τμήμα ή στο Τμήμα Κληρονομιών και θα έπρεπε να μπορούν να αναζητηθούν αυτεπάγγελα με βάση τα στοιχεία που διαθέτουν οι ίδιες οι ΔΟΥ ή άλλες υπηρεσίες του Δημοσίου (π.χ. συνταξιοδοτικά ταμεία). Ο Συνήγορος ζήτησε από τη ΓΓΠΣ να αναζητηθεί η πληροφορία αυτή αυτεπάγγελα από τις υπηρεσίες του Υπουργείου Οικονομικών, από στοιχεία που διαθέτουν οι ίδιες ή άλλες δημόσιες υπηρεσίες (π.χ. ασφαλιστικά ταμεία). Ωστόσο, η πρόταση απορρίφθηκε με το αιτιολογικό ότι στην παρούσα συγκυρία δεν υφίσταται η απαιτούμενη επιχειρησιακή δυνατότητα (ενδεικτικές υποθέσεις 203596, 204082, 204122/2015).

Διακοπή επιτηδεύματος

Συνταξιούχος αυτοκινητιστής, ο οποίος διατηρούσε ιδιόκτητο ταξί μαζί με τον συνέταιρό του, κατά ποσοστό συνιδιοκτησίας 50% έκαστος, προχώρησε σε διακοπή εργασιών έπειτα από νομότυπη πώληση του μεριδίου του. Εντούτοις, του καταλογίστη-

κε τέλος επιτηδεύματος νομικών προσώπων ύψους 500 ευρώ, γιατί, όπως πληροφορήθηκε, ο νέος ιδιοκτήτης του ταξί δεν είχε προβεί σε καμία ενέργεια για την ολοκλήρωση των αναγκαίων διατυπώσεων προκειμένου να καταχωριστεί το όχημα στο όνομά του. Μάλιστα, μετά τον θάνατο του έτερου ιδιοκτήτη, το εκκαθαριστικό σημείωμα απεστάλη στον αναφερόμενο, ο οποίος εμφανιζόταν ακόμη ως υπόχρεος από τη συγκεκριμένη κοινωνία προσώπων. Κατά τη διερεύνηση της υπόθεσης διαπιστώθηκε ότι ο πολίτης είχε μεν διακόψει το ατομικό του ΑΦΜ κατά το έτος 1996, εντούτοις παρέμενε ως ενεργός υπόχρεος της κοινωνίας προσώπων, η οποία είχε συσταθεί μεταξύ αυτού και του τέως συνεργάτη του, καθώς δεν καταχωρίστηκε στη μερίδα της συγκεκριμένης κοινωνίας η μεταβολή που επήλθε στο μεταξύ. Στη συνέχεια, απεστάλη προς τον πραγματικό υπόχρεο πρόσκληση προκειμένου αυτός να προσέλθει και να προβεί στις απαιτούμενες ενέργειες διόρθωσης της λανθασμένης απεικόνισης, η οποία εμφανίζεται στα σχετικά αρχεία, ως προς τους ιδιοκτήτες της συγκεκριμένης κοινωνίας, δεδομένου και του γεγονότος ότι ο έτερος αρχικός συνιδιοκτήτης έχει ήδη αποβιώσει (υπόθεση 182947/2014).

Ο Συνήγορος απευθύνθηκε και στη ΔΟΥ Κορωπίου ζητώντας την τακτοποίηση του θέματος, δεδομένου ότι λανθασμένα φαινόταν να υφίσταται σε βάρος του αναφερόμενου οφειλή, καθώς έχει ήδη από πολλούς χρόνους αποχωρήσει από την κοινωνία προσώπων σε βάρος της οποίας έχει καταλογιστεί το συγκεκριμένο τέλος επιτηδεύματος. Η ΔΟΥ δέχτηκε τη θέση και τα επιχειρήματα του Συνηγόρου και το ζήτημα διευθετήθηκε.

Τήρηση ουσιάδους τύπου ενδικοφανούς προσφυγής

Πολίτης κατέθεσε στις 3.10.2014 ενδικοφανή προσφυγή στη ΔΟΥ ΙΓ΄ Αθηνών, με αντικείμενο τη μείωση των αντικειμενικών δαπανών για το οικονομικό έτος 2014. Η προσφυγή διαβιβάστηκε αυθημερόν στη ΔΟΥ Γαλασίου, λόγω φερόμενης αρμοδιότητας της τελευταίας επί του θέματος. Η ΔΟΥ Γαλασίου, θεωρώντας αυτήν αναρμόδια, διαβίβασε στις 9.12.2014 εκ νέου την προσφυγή στη ΔΟΥ ΙΓ΄ Αθηνών και ενώ είχε ήδη παρέλθει η εξηκονθήμερη (60ήμερη) προθεσμία από την αρχική ημερομηνία κατάθεσής της. Στη συνέχεια, η ΔΟΥ ΙΓ΄ Αθηνών, με έγγραφο της από 17.12.2014, απέστειλε την προσφυγή στη Διεύθυνση Επίλυσης Διαφορών. Σύμφωνα με τις απαντήσεις που δόθηκαν εκ των υστέρων από τις δύο εμπλεκόμενες υπηρεσίες, η καθυστέρηση που σημειώθηκε οφείλεται στις μεταβολές που επήλθαν με το ΠΔ 111/2014 στις αρμοδιότητες των υπηρεσιών του Υπουργείου Οικονομικών. Σε κάθε περίπτωση, δεν ακολουθήθηκε η περιγραφόμενη στο άρθρο 63 του ΚΦΔ νόμιμη διαδικασία εκ μέρους των φορολογικών αρχών, σύμφωνα με την οποία η φορολογική διοίκηση αποστέλλει την ενδικοφανή προσφυγή του υπόχρεου, συνοδευόμενη από τα σχετικά έγγραφα και τις απόψεις αυτής, εντός 7 ημερών από την υποβολή, στην Υπηρεσία Εσωτερικής Επανεξέτασης (ήδη, Διεύθυνση

Επίλυσης Διαφορών), προκειμένου η τελευταία να αποφανθεί. Εν προκειμένω, η προσφυγή εστάλη στη Διεύθυνση Επίλυσης Διαφορών εκπρόθεσμα. Για τον λόγο αυτόν, ο Συνήγορος υποστήριξε ότι πρόκειται περί προφανούς παράβασης ουσιάδους τύπου, η οποία θα έπρεπε να ληφθεί υπόψη από τη φορολογική διοίκηση, ιδίως προς την κατεύθυνση της κατ' εξαίρεση εξέτασης της ανωτέρω προσφυγής στην ουσία της, χωρίς χρονικό περιορισμό. Η Διεύθυνση Επίλυσης Διαφορών ισχυρίστηκε ότι μετά την παρέλευση των 60 ημερών από την ημερομηνία υποβολής της ενδικοφανούς προσφυγής στη ΔΟΥ ΙΓ΄ Αθηνών δημιουργήθηκε κατά νόμο τεκμήριο ότι αυτή είχε σιωπηρώς απορριφθεί, ενώ η πολίτης είχε τη δυνατότητα να ασκήσει κατά της σιωπηρής αυτής απόρριψης προσφυγή στα αρμόδια διοικητικά δικαστήρια. Ο Συνήγορος, ωστόσο, ενέμεινε στην άποψη ότι οι παραλείψεις που συντελέστηκαν από τη φορολογική διοίκηση συνιστούν παράβαση ουσιάδους τύπου που καθιστά όλη την περαιτέρω διαδικασία εξέτασης της προσφυγής άκυρη, δηλαδή ως μη γενόμενη, και άρα αυτή θα πρέπει να επαναληφθεί (υπόθεση 196770/2015).

ΕΙΣΠΡΑΞΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΣΟΔΩΝ

Κατασχέσεις

Επιστροφή κατασχεθέντων ποσών σύνταξης που ενέπιπταν στο ακατάσχετο όριο

Το ΙΚΑ συνέχιζε επί τετράμηνο να παρακρατεί αυξημένο ποσό από τη σύνταξη ασφαλισμένης, ακόμη και μετά την εκ του νόμου αύξηση του ακατάσχετου ορίου από 1.000 σε 1.500 ευρώ μηνιαίως, ενώ δήλωνε αδυναμία σε αίτημά της να επιστραφούν τα επιπλέον παρακρατηθέντα. Ο Συνήγορος απευθύνθηκε στο ΙΚΑ, το οποίο απάντησε ότι η επιπλέον παρακράτηση προέκυψε λόγω καθυστέρησης στην ενημέρωση του μηχανογραφικού του συστήματος. Επίσης, τα κατασχεθέντα ποσά είχαν ήδη αποδοθεί στη ΔΟΥ, από την οποία και θα έπρεπε να επιστραφούν. Η ΔΟΥ αρχικώς απάντησε ότι η πολίτης ήταν οφειλέτης του Δημοσίου και συνεπώς τα χρήματα τα οποία είχαν κατασχεθεί δεν ήταν αχρεώστητα αλλά μέρος των οφειλών της, γι' αυτό δεν μπορούσαν να επιστραφούν. Ο Συνήγορος υποστήριξε ότι τα χρήματα αυτά καλύπτονταν από το ακατάσχετο όριο, το οποίο είχε τεθεί προς προστασία των οικονομικά ασθενέστερων πολιτών. Εντέλει, η ΔΟΥ αποδέχθηκε το επιχειρήμα του Συνηγόρου και επέστρεψε τα χρήματα που είχαν παρακρατηθεί στο τετράμηνο διάστημα (υπόθεση 187803/2014).

Καθυστέρηση απόδοσης στο Δημόσιο κατασχεθέντων ποσών

Πολίτες προσέφυγαν στον Συνήγορο επειδή, ενώ από τις αρμόδιες ΔΟΥ είχε γίνει δέσμευση τραπεζικών λογαριασμών για χρέη προς το Δημόσιο, τα πιστωτικά ιδρύματα δεν απέδιδαν τα δεσμευθέντα ποσά στο Δημόσιο έτσι ώστε να υπάρξει ελάφρυνση του χρέους, με αποτέλεσμα οι ενδιαφερόμενοι να μην μπορούν να κάνουν χρήση των χρημάτων τους, αλλά ταυτό-

χρονα να συνεχίζονται οι προσαυξήσεις από τις ΔΟΥ. Ο Συνήγορος απευθυνόμενος στη ΓΓΔΕ εξέφρασε την άποψη ότι στις περιπτώσεις δέσμευσης των τραπεζικών λογαριασμών οφειλών του Δημοσίου θα πρέπει να αίρεται η εξακολούθηση λήψης μέτρων κατά των πολιτών, εφόσον το πιστωτικό ίδρυμα έχει αποστείλει προς τη ΔΟΥ τη σχετική δήλωση δέσμευσης του υπολοίπου του λογαριασμού. Παρόμοια άποψη εξέφρασε και η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών. Η ΓΓΔΕ απάντησε ότι η δέσμευση των ποσών αυτών δεν σημαίνει και απαλλαγή του δικαιούχου των λογαριασμών, ο οποίος εξακολουθεί να είναι οφειλέτης του Δημοσίου μέχρι να εισπραχθεί η απαίτηση. Ο Συνήγορος επανήλθε στο θέμα και ζήτησε από τη Διοίκηση να επανεξετάσει τη συνέχιση επιβολής μέτρων κατά του οφειλέτη μετά τη δέσμευση των ποσών από το πιστωτικό ίδρυμα, καθώς και το ενδεχόμενο να υπάρχουν συνέπειες σε βάρος των πιστωτικών ιδρυμάτων σε περίπτωση καθυστέρησης απόδοσης των δεσμευθέντων. Το Υπουργείο Οικονομικών απάντησε ότι το πρόβλημα έχει εξομαλυνθεί και ότι τα πιστωτικά ιδρύματα καταβάλλουν προσπάθειες για την άμεση απόδοση στο Δημόσιο των κατασχεθέντων ποσών (υποθέσεις 197822, 198326/2015).

Είσπραξη χρηματικού ποσού οίκοθεν

Πολίτης κατέβαλε στην αρμόδια ΔΟΥ, με τη διαδικασία της οίκοθεν καταβολής, χρηματικό πρόστιμο που του είχε επιβληθεί από Στρατολογική Υπηρεσία. Ωστόσο, επειδή η Στρατολογική Υπηρεσία δεν ενημερώθηκε για την καταβολή, απέστειλε βεβαιωτικό κατάλογο στη ΔΟΥ, βάσει του οποίου αυτή προέβη στην ταμειακή βεβαίωση του προστίμου και την έκδοση ατομικής ειδοποίησης. Το αίτημα του πολίτη για τη διαγραφή του προστίμου δεν έγινε δεκτό, διότι η μεν Στρατολογική Υπηρεσία υποστήριξε ότι η ΔΟΥ όφειλε να προβεί σε οίκοθεν διαγραφή, η δε ΔΟΥ και οι υπηρεσίες του Υπουργείου Οικονομικών εξέφρασαν την άποψη ότι θα πρέπει πρώτα να συνταχθεί Ατομικό Φύλλο Έκπτωσης (ΑΦΕΚ) από την υπηρεσία που απέστειλε τον χρηματικό κατάλογο προς βεβαίωση. Απευθυνόμενος προς τις συναρμόδιες υπηρεσίες, ο Συνήγορος επισήμανε ότι η ορθή διαδικασία με βάση το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο είναι αυτή που προτείνουν οι υπηρεσίες του Υπουργείου Οικονομικών και τόνισε την ευθύνη των υπηρεσιών αυτών να αναμορφώσουν το κανονιστικό και λειτουργικό πλαίσιο της οίκοθεν καταβολής, ώστε να αποτραπούν τέτοια προβλήματα στο μέλλον (υποθέσεις 181638/2014, 203270/2015).

Πρόστιμα

Πρόστιμα οδικής κυκλοφορίας

Ο Συνήγορος έχει, από την αρχή της λειτουργίας του, εξετάσει εξαιρετικά μεγάλο αριθμό αναφορών σχετικά με τη διαδικασία επιβολής προστίμων με Πράξεις Βεβαίωσης Παράβασης Οχήματος (εφεξής κλήσεις), λόγω παραβάσεων διατάξεων του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας (ΚΟΚ) περί παράνομης στάθμευσης, καθώς και σχετικά με τη διαδικασία βεβαίωσης και είσπραξης των προστίμων αυτών από τους δήμους (άρθρα 4, 34, 104 ΚΟΚ). Αποστέλλονται ατομικές ειδοποιήσεις οφειλών, οι οποίες

προέρχονται από κλήσεις εκδοθείσες σε χρόνο πολύ παλαιότερο ακόμη και της δεκαετίας. Στη συντριπτική πλειονότητα, οι πολίτες ισχυρίζονται ότι δεν είχαν καν λάβει γνώση της κλήσης κατά τον χρόνο της παράβασης, με αποτέλεσμα να έχουν απωλέσει το δικαίωμα ένστασης. Επίσης, λόγω της παρόδου μακρού χρόνου δεν είναι σε θέση να αποδείξουν ότι έχει εξοφληθεί το επιβληθέν πρόστιμο (ενδεικτικές υποθέσεις 201299, 202277, 202655, 202916, 206885/2015).

Ο Συνήγορος με αλληπάλληλα έγγραφά του έχει θέσει υπόψη των Υπουργείων Εσωτερικών και Υποδομών τα προβλήματα που δημιουργούνται από την αναχρονιστική διοικητική πρακτική των δήμων κατά τη διαδικασία βεβαίωσης και είσπραξης των εν λόγω προστίμων, λόγω της μη αξιοποίησης των δυνατοτήτων της τεχνολογίας. Επίσης, έχει επισημάνει την ανάγκη τροποποίησης του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου, το οποίο καταλήγει να μην υπηρετεί τη βούληση του νομοθέτη και να μη λειτουργεί ως μέσο συμμόρφωσης και εξαναγκασμού τήρησης των οικείων διατάξεων. Την τελευταία πενταετία, η ανάγκη αλλαγής προβάλλεται περισσότερο επιβεβλημένη, καθώς έχει δημιουργηθεί στους πολίτες η πεποίθηση ότι με αυτήν εξυπηρετούνται καθαρά εισπρακτικοί σκοποί.

Άλλωστε, κατά την περίοδο αυτή η πλειονότητα των δήμων εφαρμόζει συστηματικά και ανελαστικά τις διατάξεις του ΚΕΔΕ, με την αποστολή εντολών στις ΔΟΥ για τη φραγή έκδοσης φορολογικής ενημερότητας και την έναρξη κατασχέσεων. Πράγματι, παρά το γεγονός ότι η εφαρμογή του ΚΕΔΕ αποτελούσε πάγια υποχρέωση των αρμόδιων υπηρεσιών, για πολλά χρόνια οι διατάξεις αυτές έμεναν ανενεργές, με αποτέλεσμα αφενός να μην τιμωρούνται οι παραβάτες, αφετέρου οι δήμοι να μην εισπράττουν τα έσοδα τα οποία νομίμως δικαιούνταν και να μην έχουν πόρους για τη βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών. Ωστόσο, η εμμονή της Διοίκησης σε παρωχημένες πρακτικές και η έλλειψη βούλησης για εξορθολογισμό του θεσμικού πλαισίου που διέπει την είσπραξη των προστίμων και την παραγραφή των αξιώσεων του Δημοσίου προκαλεί το κοινό περί δικαίου αίσθημα και κλονίζει την εμπιστοσύνη των πολιτών. Στα μέσα του 2015 και στο πλαίσιο του σχεδιασμού συστήματος συλλογής και διαχείρισης δεδομένων τροχαίων ατυχημάτων και επιβολής ποινών σε θέματα οδικής κυκλοφορίας, η Διεύθυνση Οικονομικών ΟΤΑ του Υπουργείου Εσωτερικών έθεσε υπόψη της Διεύθυνσης Τροχαίας Αστυνομίας τις προτάσεις του Συνηγόρου. Τέλος, ο Συνήγορος έχει ζητήσει να ενημερώνεται για το έργο της Διαρκούς Επιτροπής Αναθεώρησης του ΚΟΚ.

Ο Δήμος Αθηναίων απέρριψε αίτημα διαγραφής προστίμου ΚΟΚ, το οποίο αφορούσε παράβαση τελεσθείσα από τον αποβιώσαντα πατέρα του αναφερόμενου. Ο δήμος, προκειμένου να διαγράψει την οφειλή, ζήτησε αποδεικτικό αποποίησης κληρονομίας, κατ' εφαρμογή του άρθρου 174 Ν. 3463/2006. Ο πολίτης επικαλέστηκε την υπ' αριθμ. 43/2007 γνωμοδότηση

ΝΣΚ, σύμφωνα με την οποία τα πρόστιμα ΚΟΚ, όπως και όσα άλλα διοικητικά πρόστιμα για παραβάσεις που δεν επέφεραν ζημία του Δημοσίου, αποτελούν αμιγείς ποινές σε χρήμα και δεν φέρουν αποζημιωτικό αλλά προσωποπαγή χαρακτήρα, οπότε αποσβέννυνται με τον θάνατο του καταδικασθέντος και δεν είναι δυνατόν να εκτελεστούν σε βάρος των κληρονόμων του. Ο Συνήγορος διαπίστωσε μεγάλες διαφορές στη στάση των δήμων απέναντι στις αιτήσεις διαγραφής προστίμων ΚΟΚ που υποβάλλονται από τους κληρονόμους του υπόχρεου και επισήμανε στο Υπουργείο Εσωτερικών ότι πρέπει να δοθούν συγκεκριμένες οδηγίες, προκειμένου να υπάρχει εφεξής ομοιόμορφη αντιμετώπιση των ίδιων περιπτώσεων. Ενώ ο Δήμος Αθηναίων, αποδεχόμενος τις απόψεις του Συνηγόρου, προέβη στην απαλλαγή του κληρονόμου από το επιβληθέν πρόστιμο, το υπουργείο μέχρι στιγμής δεν έχει ανταποκριθεί.

Πλανόδιο εμπόριο

Σε πράξεις βεβαίωσης προστίμου για άσκηση πλανόδιου εμπορίου, τις οποίες εκδίδει η ΕΛΑΣ, διαπιστώθηκε ότι δεν περιλαμβάνονται στοιχεία που προβλέπονται από την ισχύουσα νομοθεσία και είναι ουσιώδη για τη νομιμότητα της πράξης, όπως λ.χ. σύντομη περιγραφή των πραγματικών περιστατικών που συνιστούν την παράβαση, μνεία της εφαρμοστέας διάταξης, πεδίο όπου ο ελεγχόμενος μπορεί να εκφράσει τις απόψεις του και πληροφόρηση για τα δικαιώματά του, κυρίως όσον αφορά τη δυνατότητα άσκησης ενδικοφανούς προσφυγής κατά της πράξης. Σε συγκεκριμένη περίπτωση, με παρέμβαση του Συνηγόρου διεγράφη πρόστιμο ύψους 5.000 ευρώ λόγω αυτών των ελλείψεων στην πράξη βεβαίωσης (υπόθεση 200251/2015).

Πρόστιμο στρατολογίας

Κατά το 2015 παρέμεινε συνεχής η ροή αναφορών για το πρόστιμο ανυποταξίας (ενδεικτικές υποθέσεις 198306, 200416, 201267, 204496, 205312/2015), όπου εμφανίζονται απαράλλακτα τα φαινόμενα ανελαστικότητας που έχουν εντοπισθεί από τριετίες (Ετήσιες Εκθέσεις 2012, σ. 63, και 2013, σ. 67), ιδίως σε περιπτώσεις ανυπαίτιας άγνοιας της κλήσης για κατάταξη ή σε περιπτώσεις στρατευσίμων που έχουν ήδη καταταγεί και υπηρετούν. Έχοντας, όπως φαίνεται, συναίσθηση της προβληματικής κατάστασης, η ίδια η στρατολογική Διοίκηση ενίστε αποδέχεται αιτήσεις άρσης του προστίμου προβαίνοντας, με παρότρυνση του Συνηγόρου, σε άκρα ερμηνευτική διεύρυνση της έννοιας της «ανωτέρας βίας», μοναδικού μέχρι στιγμής νόμιμου λόγου άρσης. Ευπρόσδεκτο, και προς την κατεύθυνση των προτάσεων του Συνηγόρου, είναι το νομοσχέδιο που κατατέθηκε στη Βουλή τον Δεκέμβριο του 2015 και προβλέπει νέες περιπτώσεις άρσης του προστίμου.

Δημοτικά τέλη

Τέλη που βαρύνουν τον καταναλωτή ηλεκτρικού ρεύματος

Δήμος κάλεσε τον ιδιοκτήτη μισθωμένου ακινήτου να καταβάλει δημοτικά τέλη, δημοτικούς φόρους και ΤΑΠ που δεν είχε

καταβάλει ο μισθωτής του ακινήτου και καταναλωτής της ΔΕΗ. Ο Συνήγορος επισήμανε ότι, σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία και νομολογία, υπόχρεος για την καταβολή των δημοτικών τελών και φόρων, που εισπράττονται μέσω των λογαριασμών της ΔΕΗ, είναι καταρχήν ο μισθωτής-καταναλωτής του ηλεκτρικού ρεύματος. Η δυνατότητα επιδίωξης της πληρωμής τυχόν οφειλών από τον ιδιοκτήτη του ακινήτου υπάρχει επιπρόσθετα μόνο σε περίπτωση που αποδεδειγμένα η είσπραξη από τον μισθωτή-καταναλωτή είναι δυσχερής. Ο δήμος ανταποκρίθηκε θετικά, απάλλαξε τον ιδιοκτήτη από την υποχρέωση και στη συνέχεια στράφηκε κατά του μισθωτή για την εξόφληση της οφειλής (υπόθεση 196664/2014).

Υπολογισμός τελών σε κλειστό και μη ηλεκτροδοτούμενο ακίνητο

Δήμος επέβαλε αναδρομικά δημοτικά τέλη, δημοτικό φόρο και ΤΑΠ σε κλειστό, μη ηλεκτροδοτούμενο άνω της πενταετίας ακίνητο, υπολογίζοντάς τα με συντελεστή επαγγελματικής στέγης, καθώς το ακίνητο κατά την τελευταία ηλεκτροδότηση χρησιμοποιείτο ως τέτοιο. Οι αναφερόμενοι προσκόμισαν όλα τα αποδεικτικά στοιχεία από τα οποία προέκυπτε ότι το συγκεκριμένο ακίνητο ήταν και είναι οικία και ως τέτοιο δηλώνεται στην αρμόδια ΔΟΥ, έτυχε δε για ένα χρονικό διάστημα να εκμισθωθεί ως επαγγελματική στέγη, ενώ τα τελευταία χρόνια, για τα οποία και καταλογίστηκαν τα επίμαχα ποσά, παρέμεινε κλειστό και μη ηλεκτροδοτούμενο. Η παρέμβαση του Συνηγόρου προς τον δήμο, για τον επανυπολογισμό των οφειλόμενων ποσών με βάση τον συντελεστή που αντιστοιχεί στις κατοικίες, έγινε δεκτή (υπόθεση 200723/2015).

Επιβολή τελών σε φωτοβολταϊκά συστήματα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας

Ο Δήμος Αλίμου επέβαλε σε επιχείρηση φωτοβολταϊκών συστημάτων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας δημοτικά τέλη με βάση την επιφάνεια της στέγης κτιρίου, στην οποία η επιχείρηση έχει εγκαταστήσει φωτοβολταϊκό πάρκο παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Ο Συνήγορος διαπίστωσε ότι κάθε δήμος αποφασίζει διαφορετικά, καθώς δεν υφίσταται σαφές νομοθετικό πλαίσιο βάσει του οποίου επιβαρύνονται ή απαλλάσσονται οι επενδυτές από τη χρέωση αυτή. Με παρέμβαση του Συνηγόρου, ο δήμος έπαυσε εφεξής να χρεώνει το συγκεκριμένο φωτοβολταϊκό σύστημα, ωστόσο δεν διέγραψε τις προηγούμενες οφειλές του. Ο Συνήγορος πρότεινε στα Υπουργεία Εσωτερικών και Περιβάλλοντος τον εκσυγχρονισμό της νομοθεσίας που διέπει τα τέλη καθαριότητας και φωτισμού σε φωτοβολταϊκά πάρκα, και στη συνέχεια προγραμματίστηκε σχετική συνάντηση μεταξύ στελεχών των συναρμόδιων υπηρεσιών (υπόθεση 185432/2014).

Επιστροφή αχρεωστήτως καταβληθέντος ποσού από λανθασμένο υπολογισμό τελών

Η Διεύθυνση Δημοτικών Προσόδων του Δήμου Αθηναίων αρνήθηκε να επιστρέψει, ως αχρεωστήτως καταβληθέν, ποσό που

προήλθε από τον υπολογισμό, με επαγγελματικό συντελεστή, των δημοτικών τελών και του φόρου για τους κοινόχρηστους χώρους πολυκατοικίας. Η αρμόδια υπηρεσία υποστηρίζει ότι το λάθος οφείλεται σε υπαιτιότητα του πολίτη. Επικαλούμενος σχετικό έγγραφο της Διεύθυνσης Οικονομικών ΟΤΑ του Υπουργείου Εσωτερικών, ο Συνήγορος επισήμανε ότι ο νομοθέτης δεν συνδέει την αξίωση επιστροφής αχρεωστήτως καταβληθέντων φόρων και τελών με την ύπαρξη υπαιτιότητας. Επιπλέον, επισήμανε ότι η εφαρμογή της αρχής της επιστροφής των αχρεωστήτως καταβληθέντων φόρων αντανάκλα στο δημόσιο δίκαιο την αρχή του αδικαιολόγητου πλουτισμού του ιδιωτικού δικαίου, ο δε δήμος κατέστη αδικαιολογήτως πλουσιότερος εισπράττοντας τέλη με αυξημένο συντελεστή επαγγελματικής χρήσης αντί της οικιακής και ΤΑΠ σε κοινόχρηστο χώρο. Ο δήμος εμμένει στις απόψεις του και δεν ικανοποίησε το αίτημα, οπότε ο Συνήγορος προτίθεται να θέσει το θέμα στο αρμόδιο υπουργείο (υπόθεση 186387/2014).

Ανταποδοτικά τέλη

Τέλη χρήσης άδειας πρατηρίου υγρών καυσίμων

Ανταποδοτικά τέλη για χρήση άδειας πρατηρίου υγρών καυσίμων επιβαρύνθηκαν με πρόστιμο για το χρονικό διάστημα 2005-2013, ενώ από το 2006 το πρατήριο είχε, αποδεδειγμένα, παύσει να λειτουργεί. Η περιφερειακή υπηρεσία ενημέρωσε τον πολίτη ότι τα τέλη επιβλήθηκαν διότι ο ίδιος παρέλειψε να δηλώσει τη διακοπή λειτουργίας του πρατηρίου στην αρμόδια Διεύθυνση Μεταφορών και Επικοινωνιών. Ο Συνήγορος εξέφρασε προβληματισμό σχετικά με τον ανταποδοτικό χαρακτήρα του συγκεκριμένου τέλους, ενώ τόνισε ότι σε κάθε περίπτωση δεν υφίσταται ανταποδοτικότητα εφόσον η επιχείρηση έπαψε να λειτουργεί, ακόμα και αν αυτό δεν δηλώθηκε στην αρμόδια για την είσπραξη του τέλους υπηρεσία. Το Υπουργείο Περιβάλλοντος επέμεινε στην ανταποδοτική φύση του τέλους, δέχτηκε όμως την παρέμβαση του Συνηγόρου στη συγκεκριμένη υπόθεση και η αρμόδια περιφερειακή υπηρεσία προέβη στη διαγραφή του τέλους και των προσαυξήσεων που αφορούσαν το χρονικό διάστημα μετά την παύση λειτουργίας της επιχείρησης (υπόθεση 198680/2015).

Τέλη κοιμητηρίων

Δήμοι συνεχίζουν να διεκδικούν από μη δημότες, δικαιούχους χρήσης υπηρεσιών κοιμητηρίων, μέχρι και τριπλάσιου ύψους τέλη για την παροχή των εν λόγω υπηρεσιών. Ο Συνήγορος έχει επανειλημμένως ασχοληθεί με το πρόβλημα (βλ. *Ετήσια Έκθεση 2012*, σ. 61), επισημαίνοντας ότι όλοι οι δήμοι πρέπει να εφαρμόσουν την ισχύουσα νομοθεσία χωρίς να διαφοροποιούνται μεταξύ τους. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση (υπόθεση 184170/2014) επιβολής, σε δικαιούχο χρήσης οικογενειακού τάφου σε δήμο της Αττικής, επιπλέον τέλους για την ταφή σε αυτόν της σορού της μητέρας του, η οποία είχε γεννηθεί και διέμενε στον εν λόγω δήμο όλη της ζωή ως δημότης, πλην των τελευταίων 8 ετών. Με την αιτιολογία ότι κατά τη στιγμή του

θανάτου της η θανούσα ήταν ετεροδημότης, ο δήμος απαίτησε και έλαβε επιπλέον τέλη για την ταφή της ως ετεροδημότη. Ο Συνήγορος παρενέβη υποδεικνύοντας στη δημοτική αρχή το μη σύννομο των ενεργειών της, βάσει όχι μόνο των διατάξεων των άρθρων 2 και 5 του Συντάγματος, αλλά και αυτών που ρυθμίζουν την ανταποδοτικότητα των τελών, ιδίως δε του άρθρου 4 παράγρ. 2 του ΑΝ 582/1968, σύμφωνα με την οποία τα τέλη κοιμητηρίων επιβάλλονται «προς κάλυψιν εν μέρει ή εν όλω των δαπανών της συντηρήσεως και εν γένει λειτουργίας αυτών».

Επομένως, τα τέλη για την απόκτηση ή χρήση δικαιώματος οικογενειακού ή τριετούς χρήσης τάφου, καθώς και για παροχή άλλων υπηρεσιών, όπως χρήση οστεοφυλακίων ή καθαριότητα, έχουν εκ του νόμου ανταποδοτικό χαρακτήρα και δεν επιτρέπεται να επιβάλλονται για άλλους λόγους, όπως η εξοικονόμηση χώρου ή η ενίσχυση των εσόδων των δήμων.

Επίσης, ο Συνήγορος επικαλέστηκε απόφαση της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Αττικής, με την οποία είχε κριθεί ότι η καταβολή υψηλότερων τελών από τους ετεροδημότες δεν τεκμηριώνεται με συγκεκριμένες διατάξεις νόμου από όπου να προκύπτει συνάρτηση με ειδική αντιπαροχή, επομένως εισάγει διάκριση μεταξύ πολιτών που διαβιούν σε καθεστώς ισονομίας. Τέλος, ζήτησε να εναρμονισθεί ο κανονισμός λειτουργίας του κοιμητηρίου με την ισχύουσα νομοθεσία. Ο δήμος ανταποκρίθηκε επιστρέφοντας τα επιπλέον τέλη, ενώ εκκρεμεί η ολοκλήρωση της τροποποίησης του κανονισμού λειτουργίας.

Ωστόσο, σε άλλες παρόμοιες περιπτώσεις (ενδεικτικές υποθέσεις 188273, 189495/2014), οι δήμοι δεν έχουν ακόμη εφαρμόσει τις συστάσεις του Συνηγόρου, μολονότι και οι οικείες αποκεντρωμένες διοικήσεις έχουν ζητήσει τη συμμόρφωσή τους. Όπως έχει και στο παρελθόν προταθεί με σχετική ειδική έκθεση , είναι σκόπιμη η έκδοση από το Υπουργείο Εσωτερικών εγκυκλίου με την οποία θα απαιτείται η συμμόρφωση όλων των δήμων με τις προαναφερόμενες διατάξεις και απαλοιφή, από τους κανονισμούς λειτουργίας των κοιμητηρίων, κάθε διάκρισης στην επιβολή τελών χρήσης υπηρεσιών κοιμητηρίου στηριζόμενης στην ιδιότητα του δημότη.

Οφειλές από χρήση υπηρεσιών δημόσιων επιχειρήσεων

Ύδρευση

Πολίτης διαμαρτυρήθηκε για αυξημένο –σε σχέση με τη συνήθη κατανάλωση– λογαριασμό ύδρευσης λόγω αφανούς διαρροής στον υδρομετρητή. Η ΕΥΔΑΠ μείωσε το ποσό λόγω οικονομικών και κοινωνικών κριτηρίων και όχι λόγω της βλάβης. Ο Συνήγορος επισήμανε ότι, σύμφωνα με το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο της ΕΥΔΑΠ, εσωτερικές εγκαταστάσεις ύδρευσης είναι όλες όσες βρίσκονται πέρα από το εσωτερικό προσαρμοστικό του υδρομετρητή προς την πλευρά του ακινήτου.

Κατά συνέπεια, η αξίωση καταβολής από τον καταναλωτή του όγκου του ύδατος που αντιστοιχεί στη διαρροή, και το οποίο ουδέποτε παρασχέθηκε στην εσωτερική του εγκατάσταση αλλά διέρρευσε λόγω βλάβης στις εγκαταστάσεις της εταιρείας, στερείται νομίμου βάσεως και η αξίωση θα πρέπει να περιοριστεί στο μέγεθος της συνήθους κατανάλωσης που πραγματοποιεί ο καταναλωτής κατά το υπό κρίση χρονικό διάστημα.

Επιπλέον, υποστήριξε ότι ο υπολογισμός του τέλους αποχέτευσης επί του συνόλου της καταγεγραμμένης κατανάλωσης σε περιπτώσεις εκτάκτων καταστάσεων, όπου παρουσιάζεται ιδιαίτερα αυξημένη μη «πραγματική» κατανάλωση χωρίς μάλιστα να γίνεται χρήση του αποχετευτικού δικτύου, όπως στις περιπτώσεις των αφανών διαρροών, δεν έχει έρεισμα στον νόμο και καταλήγει στην επιβολή ποσών που δεν αντιστοιχούν στα νομίμως προβλεπόμενα και σκοπούμενα όρια. Απαντώντας, η ΕΥΔΑΠ εμμένει στη θέση της ότι επρόκειτο για εσωτερική αφανή διαρροή, η οποία αντιμετωπίστηκε στα πλαίσια που ορίζει το υφιστάμενο κανονιστικό πλαίσιο, ενώ επικαλείται τη διακριτική της ευχέρεια για μερική μείωση των τελών αποχέτευσης. Παρά ταύτα, με μεταγενέστερο έγγραφο της ενημέρωσε τον Συνήγορο ότι επανεξετάζει τις προτάσεις του.

Το άρθρο 1 του ισχύοντος Κανονισμού Λειτουργίας του Δικτύου Ύδρευσης της ΕΥΔΑΠ αναγνωρίζει ως καταναλωτή μόνο τον ιδιοκτήτη του υδρευόμενου ακινήτου, εισάγοντας έτσι αμάχητο τεκμήριο σε βάρος αυτού, με συνέπεια ο ιδιοκτήτης να καθίσταται σε κάθε περίπτωση υπόχρεος για τυχόν ανεξόφλητους λογαριασμούς. Αντίθετα, η ΕΥΑ Θεσσαλονίκης, με το άρθρο 10 του Κανονισμού της, παρέχει τη δυνατότητα μεταβίβασης του δικαιώματος υδροληψίας στον πραγματικό χρήστη, ώστε να καθίσταται υπόχρεος και για τις οφειλές. Ο Συνήγορος, όπως είχε επισημάνει σε ειδική έκθεσή του από το 2011, εξακολουθεί να θεωρεί προτεραιότητα τη σύνδεση της ευθύνης με την κατανάλωση, πέρα από τη λογική της εισπρακτικής σκοπιμότητας.

Ηλεκτρική ενέργεια

Σύμφωνα με τον Κώδικα Προμήθειας Ηλεκτρικής Ενέργειας (άρθρα 21 και 22), η καταγγελία της σύμβασης προμήθειας από πελάτη γίνεται εγγράφως. Σε περίπτωση που ο πελάτης δεν γνωστοποιήσει την αποχώρησή του, η σύμβαση προμήθειας εξακολουθεί να ισχύει μέχρι να λάβει χώρα η παύση της εκπροσώπησης του μετρητή του πελάτη. Στην περίπτωση αυτή, ως ημερομηνία αυτοδικαίως λύσης της σύμβασης προμήθειας λαμβάνεται η ημερομηνία παύσης της εκπροσώπησης του μετρητή του πελάτη, όπως αυτή καθορίζεται από τον αρμόδιο διαχειριστή, κατά τα οριζόμενα στους κώδικες διαχείρισης δικτύων. Αυτό αποτυπώνεται και στο άρθρο 20 του συμβολαίου παροχής ηλεκτρικού ρεύματος, στο οποίο ορίζεται ότι «σε περίπτωση αλλαγής στο πρόσωπο του καταναλωτή ..., για να απαλλαγεί ο καταναλωτής από τις υποχρεώσεις του θα πρέπει, αφού εκπληρώσει τις υποχρεώσεις που βρίσκονται σε εκκρε-

μότητα, στη συνέχεια να ζητήσει τη λύση αυτού του συμβολαίου». Δυστυχώς, οι ιδιοκτήτες των ακινήτων δεν προβαίνουν στις ανωτέρω ενέργειες, με αποτέλεσμα να χρεώνονται και τους ανεξόφλητους λογαριασμούς των ενοικιαστών τους.

ΟΦΕΙΛΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ

Αποζημίωση λόγω απώλειας αποσκευής

Πολίτης ζήτησε την παρέμβαση του Συνηγόρου για την καταβολή αποζημίωσης λόγω απώλειας αποσκευής του από λεωφορείο της ΤΡΑΙΝΟΣΕ, ύστερα από απόρριψη σχετικού αιτήματός του από την εταιρεία, με την αιτιολογία ότι δεν υφίστατο πρόβλεψη για την καταβολή αποζημίωσης στην περίπτωση απώλειας αποσκευών από λεωφορεία της ΤΡΑΙΝΟΣΕ (υπόθεση 200740/2015).

Μετά την παρέμβαση του Συνηγόρου, η εταιρεία κατέβαλε στον πολίτη το ποσό των 80 ευρώ ως αποζημίωση και ενημέρωσε την Αρχή ότι, στο πλαίσιο βελτίωσης της πολιτικής μεταφοράς αποσκευών σε λεωφορειακές της γραμμές, κωδικοποίησε τη διαδικασία σήμανσης και μεταφοράς αποσκευών σε αυτές και θα την ενσωματώσει στην επόμενη έκδοση του ΧΥΚ.

Καθυστέρηση παραλαβής προμήθειας

Προμηθευτής που είχε αναλάβει να προμηθεύσει με έπιπλα αξίας περίπου 3.000 ευρώ τον Δήμο Αχαρνών διαμαρτυρήθηκε στον Συνήγορο διότι, παρά τις συνεχείς οχλήσεις του και την πάροδο πλέον των 8 μηνών, ο φορέας δεν προέβαινε στην παραλαβή των επίπλων. Αιτία ήταν ότι τρεις υπηρεσίες του Δήμου Αχαρνών (Τμήμα Κοινωνικής Πρόνοιας, Τμήμα Προμηθειών, Διεύθυνση Προγραμματισμού Οργάνωσης και Πληροφορικής) διαφωνούσαν περί του ποια ήταν αρμόδια να προβεί στις απαιτούμενες ενέργειες. Μετά την παρέμβαση του Συνηγόρου η διαδικασία παραλαβής της προμήθειας ολοκληρώθηκε και καταβλήθηκε στον προμηθευτή το οφειλόμενο ποσό (υπόθεση 199936/2015).

Βελτίωση της διαδικασίας έκδοσης ηλεκτρονικού παραβόλου

Κατά τη διερεύνηση αναφοράς ο Συνήγορος διαπίστωσε ότι δεν ήταν δυνατή η επιστροφή του ποσού που είχε καταβληθεί για την έκδοση ηλεκτρονικού παραβόλου, σε περίπτωση που αυτό δεν χρησιμοποιήθηκε. Αυτό συνέβαινε, ειδικότερα, όταν δεν είχε δηλωθεί ο ΑΜΦ στη σχετική αίτηση έκδοσης του ηλεκτρονικού παραβόλου. Σύμφωνα με τον αναφερόμενο, δεν του είχε ζητηθεί από το ΚΕΠ η δήλωση του ΑΦΜ του, επειδή η συμπλήρωση του σχετικού πεδίου οριζόταν ως προαιρετική (υπόθεση 195419/2014). Απευθυνόμενος στα συναρμόδια Υπουργεία Οικονομικών και Εσωτερικών,

ο Συνήγορος πρότεινε να δίνεται και στη συγκεκριμένη περίπτωση η δυνατότητα επιστροφής του αχρεωστήτως καταβληθέντος ποσού για την έκδοση ηλεκτρονικού παραβόλου, το οποίο τελικά δεν χρησιμοποιήθηκε, καθώς επίσης και να τροποποιηθεί η σχετική ηλεκτρονική φόρμα του παραβόλου, ώστε να καταστεί η δήλωση του ΑΦΜ υποχρεωτικό πεδίο για όλους το διαθέτουν. Επίσης, πρότεινε να θεσπιστεί υποχρέωση των υπαλλήλων των ΚΕΠ να ενημερώνουν τους πολίτες που επιθυμούν να εκδώσουν ηλεκτρονικό παράβολο για τις συνέπειες της μη συμπλήρωσης του σχετικού πεδίου.

Με την ΠΟΛ 1131/2015 του Υπουργείου Οικονομικών υλοποιήθηκαν οι προτάσεις του Συνηγόρου. Παράλληλα δόθηκαν κατάλληλες οδηγίες στους υπαλλήλους των ΚΕΠ που συντάσσουν αιτήσεις έκδοσης ηλεκτρονικού παραβόλου, προκειμένου να μεριμνούν για την υπενθύμιση συμπλήρωσης και του ΑΦΜ .

Περισσότερα και πιο αναλυτικά στοιχεία, στον ιστότοπο του Συνηγόρου www.synigoros.gr

Το σύμβολο μέσα στο κείμενο παραπέμπει σε κατάλογο συνδέσμων (www.synigoros.gr/?i=stp.el.links2015) όπου μπορείτε να βρείτε σχετικά αναρτημένα έγγραφα.
